

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д.н. Вяра Ангелова, Факултет по журналистика и масова комуникация,
за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в научна област
3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика-Радио)

с дисертационен труд на тема:

„Неформалната култура и радиото в България през 80-те години на XX век”,
представен от Михаела Робертова Самарджиева,
редовен докторант в катедра „Радио и телевизия“ на Факултета по журналистика и
масова комуникация
с научен ръководител: доц. д.н. Вяра Ангелова

Дисертационният труд на докторантката Михаела Самарджиева се вписва в оформящата се през последните години във Факултета по журналистика и масова комуникация поредица от изследователски търсения върху различни аспекти от развитието на Българското национално радио по време на социалистическия период (Стойкова, 2013; Димов, 2018; Спасова, 2019; Ангелова, 2020). Натрупващият се научен масив дава все повече гледни точки по темата за социалистическата история на БНР, а оттам и за българското общество от втората половина на XX век. Повишеният интерес към разбирането на процесите в социалистическите медии (в частност на радиото), включително у най-младите изследователи, говори за актуалността на темата както в обществото, така и в научните среди; за необходими нови обяснителни режими за функционирането на социализма; за преосмисляне на ролята на медиите, отвъд предписаната им пропагандна природа.

В разработката „Неформалната култура и радиото в България през 80-те години на XX век” докторантката Самарджиева поставя акцента върху последното десетилетие на социализма като търси преплитанията и успоредното съществуване на официалната и неформалната култура на полето на радиопроизводството. Още със заявяването на темата се установява амбицията за запълването на конкретна научна празнина. Представеният текст е значим опит за осмислянето на важен медиен и културен процес в контекста на социалистическото общество.

По структурата на дисертационния труд: работата е с общ обем от 228 страници, заедно с библиографията, използваните източници и приложенията (същинският текст е 188 страници). Авторката е конструирала изложението в три основни глави, като

всяка от тях съдържа множество ясно очергани подтеми и заключения. Авторефератът коректно отразява духа и съдържанието на дисертационния труд.

Още в Увода на дисертацията докторантката изяснява целите, подхода и методите, които избира да използва. Авторката уместно и съвестно представя научна литература по въпроса, систематизира проучени от нея архивни документи, анализира масив от интервюта, включително и четири разговора, проведени специално за дисертационния труд. Съвестно са очергани ограниченията и трудностите в изследването.

Задачите, поставени в разработката, може да обобщим в следните ядра – опит за реконструиране на програмните политики на БНР в културните предавания, изследване на „неформалната култура“ и ролята на държавно-партийната власт по „управляването“ на процесите в медиите и обществото. Докторантката атакува темата чрез анализ на институционалния дискурс (документи) и анализ на неформалния дискурс (интервюта с журналисти от периода и представители на „неформалната култура“). Изборът на двата дискурса се обуславя и от липсата на пълноценен звуков архив, който би дал най-ясна представа за звучалата програма на Радиото, отвъд документните предписания. Авторката аргументира тезата за успоредното съществуване на официална и неформална култура, които по замисъл „не се срещат“ в ефира на Българското радио. Самарджиева обаче доказва, че през 80-те години държавата предприема сложни политико-социални мерки, с които се стреми да „опитоми“ младежката контракултурност, като поощри определени дейности. Скромното проникване на тези нови процеси и в ефира на Радиото се доказва и от анализиранияте от докторантката интервюта. Споделям възгледа, че в Радиото успяват да навлязат нови гласове (предимно през музикалните изпълнители), които атакуват политическото и културно статукво, но в същото време не получават забранителна санкция, характерна за предишни периоди от социалистическото развитие на медиата. За да оформи своята теза, докторантката се спира върху значими събития в България по време на социализма (случили се преди и по време на изследвания период) и на целенасочено събираната информация за състоянието на обществото от партийни и държавни институции (В Първа глава, озаглавена „Духът на времето“). Полученият масив дава основания на авторката да направи своя периодизация на десетилетието, която намирам за продуктивна по отношение на темата. Във Втората глава (Култура. Неформална култура. Радио) Самарджиева обосновава избора на понятието „неформална култура“ и представя систематизираната от нея подробна информация за предаванията на Радиото. Усилието по съставянето на този списък заслужава

адмирации, тъй като той може да има значима практическа и научна стойност за последващи научни дирения в областта. Третата глава („Участниците разказват“) разкрива възгледите на трийсет културни дейци от изследвания период (26 представители от Радиото и четирима представители на „неформалната култура“). Авторката проявява необходимата научната предпазливост в анализирането на спомените – тема деликатна по своята природа и в същото време уникална като извор на знание за миналото.

Като научен ръководител на Михаела Самарджиева бих искала да подчертая своето задоволство от извършената от докторантката работа през годините. Усърдната ѝ работа по дисертацията ѝ даде възможност да се еманципира от някои клиширани и стереотипни представи за социалистическата медия, с които първоначално навлезе в материята. Макар, разбира се, да може да отправим бележки по труда ѝ (най-вече по отношение на по-плътното представяне на нарасналата по обем чуждоезикова литература, включително и такава, която защитава сходни на докторантката възгледи), намирам, че изследователското усилие е постигнало добър резултат. Приемам изведените от докторантката приноси моменти в дисертацията. Сред тях бих открила въвеждането в научен оборот на нови данни и информация, самостоятелно събрани от докторантката, които дообогатяват фактологичната осведоменост за социалистическото радио в България, както и научната смелост за представянето на собствен възглед по периодизация на десетилетието, което се изследва.

Докторантката е представила две публикации, пряко свързани с темата на дисертацията, публикувани след двойно сляпо рецензиране в списание „Медиалог“.

Заклучение:

Представеният дисертационен труд на тема „„Неформалната култура и радиото в България през 80-те години на ХХ век““ изпълнява изискванията на Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Текстът е самостоятелен научен труд със собствени оригинални и приноси моменти в дообогатяване на съществуващо знание за медиите, културата и обществеността.

Това ми дава основание убедено да гласувам за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ по професионално направление 3.5 Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Радио) на Михаела Самарджиева.

София, 11.01.2021

доц. д.н. Вяра Ангелова